

İNCI DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Emrah ÇETİN*
Cansu TÜZER

Öz: İnci dergisi, İstanbul'un işgal yıllarında yayın hayatına başlamış olan aylık bir kadın magazin dergisidir. Yayın hayatına bir dönem ara vermiş olsa da 1919'dan 1923 yılına kadar yayımlanmıştır. Dergi, yayımlandığı dönemin entelektüel erkek ve kadın yazarlarının Dünya'daki kadın hareketleri ve Osmanlı toplumunda yeni bir kadın imajı yaratılmasına yönelik bakış açılarını yansıtmaktadır. Dergide moda daire haberler ön plana çıkmış olsa da sanat, edebiyat, tarih gibi alanlarda çok sayıda makale yayımlanmıştır. Bir magazin dergisi olmasının ötesinde İnci, yayımlandığı dönemin sosyal yapısını, özellikle savaş yıllarının Osmanlı toplumunu ve kadını nasıl etkilediğini belirten önemli bilgiler aktarmaktadır. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş yıllarında yayımlanmış olan dergi, bu geçiş sürecinin gerek moda gerekse sosyal ve kültürel açılardan yansımalarını ortaya koymuş olması bakımından da ayrıca önem arz etmektedir. Derginin, Batı'da ortaya çıkan moda akımlarını okuyucular ile paylaşmasının yanı sıra, yayımladığı yazılarla bir Milli Moda zemini hazırlamaya çalıştığı görülmektedir. Ayrıca dergi, hemen her sayısında yayımlandığı sanat, edebiyat, tarih gibi alanlardaki yazılarla kadınları bilgilendirmeye çalışmaktadır. İnci, kadınlık meselesine bir sorun olarak bakmak yerine, kadınları eğlendirecek, bilgilendirecek ve cezbedecek konulara yer vererek bugünkü magazin dergiciliğinin ilk adımlarını atmıştır. Bu araştırmada İnci dergisi, içerik ve konuları bakımından incelenerek verdiği mesajlar ve dönemin kadın hareketleri içerisindeki konumu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Kadın Dergileri, Meşrutiyet, Osmanlı.

* Yrd. Doç. Dr.; Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, BARTIN.

A STUDY ON INCI MAGAZINE

Emrah ÇETİN*
Cansu TÜZER

Abstract

Inci Magazine is a magazine for women which started broadcasting in the years when Istanbul was under occupation. Even if it stopped broadcasting from time to time, it was published from 1919 to 1923. Magazine reflects the views of the intellectual men and women of the era about women acts in the World and creating a new image for women in the Ottoman society. Even if fashion news seemed to be prominent subject, a good number of articles about art, literature and history were also published. Beyond being a magazine, Inci informs significantly about social structure of the era especially indicating how the years of war effected Ottoman society and the women. As a magazine which was published in the transition years from Osmanlı to Cumhuriyet, it has a great importance in respect to have revealed the social and cultural reflections of this period. It can be seen that the magazine not only shares the fashion trends of the West, but also tries to create a national fashion background via the articles in it. Besides, the magazine has a purpose to enlighten women through the articles about art, literature, history and etc. Instead of seeing the women issue as a problem, Inci takes the initiative of the modern-day magazines by including subjects which entertain, enlighten and attract the women. In this study, it is aimed to reveal the given messages of Inci Magazine and its position in the women acts of the era by examining the magazine in terms of its content and subjects.

Key Words: Republic, Women Magazines, Constitutionalism, Ottoman.

Giriş

Osmanlı toplumunda kadının kamusal alana dâhil olup görünür hale gelmesinde kadın dergilerinin önemli bir yeri vardır. Osmanlı devletinde Tanzimat'la başlayıp II. Meşrutiyetle ağırlık kazanan yeni bir kadın ve aile yaşamı yaratma anlayışı 1869'dan itibaren yayımlanmaya başlayan kadın dergileri üzerinden şekillenecektir. Siyasetten edebiyata, feminizmden sanata, ev işlerinden çocuk bakımına kadar pek çok konunun yer aldığı dergilerde kadınların giyim kuşamına dair verilen moda haberleri de önemli yer tutmuştur. Oluşturulmak istenen yeni kadın kimliğinin kurgulanmasında öncelik-

* Assist. Prof. Dr., Bartın University, Faculty of Literature, Department of History.

le kadınların dış görünüşünün şekillenmesine hizmet eden bu haberler, neredeyse tüm kadın dergilerinde yer bulmuştur. 1919-1923 yılları arasında yayımlanan İnci dergisi de bu haberleri okuyucu ile buluşturan önemli dergilerden biridir. Çalışmamızda İnci dergisinin moda haberleri üzerinden dönemin kadın imajının şekillenmesinde giyim-kuşam-moda anlayışının etkileri incelenmeye çalışılacaktır.

Derginin Yönetim ve Basım Bilgileri

İnci dergisi, ilk olarak 1 Şubat 1919 cumartesi günü, “Her ayın ilk günü çıkar, kadınlığa ait bilcümle nazari ve ilmi meselelerden bahseder, resimli kadın mecmuasıdır” (İnci, No. 1 [1 Şubat 1919], 2) ibaresiyle yayın hayatına başlamıştır. Dergi, 1 Şubat 1335 (1 Şubat 1919)- 1 Nisan 1337 (1 Nisan 1921) tarihleri arasında İnci adıyla yayın yaparken, 27. sayısının çıktığı 1 Nisan 1921 tarihinden sonra yayın hayatına yaklaşık bir yıl ara verip ardından *Yeni İnci* adıyla yayınına devam etmiştir. *Yeni İnci* dergisi Haziran 1338 (Haziran 1922) - Temmuz 1339 (Temmuz 1923) tarihleri arasında yayımlanmıştır. Derginin sahibi ve yayımcısı Sedat Simavi olmasına rağmen, bir dönem başyazarlığını Emine Semiye üstlenmiştir (Çakır, 2013, 82). Derginin mesul müdürlüğünü ise Selahattin Hüsnü yürütmüştür. İnci adıyla 27 sayı, daha sonra *Yeni İnci* adıyla 12 sayı yayın yapmıştır. Birinci basıma göre, ikinci basımda yayın sayısı düşmüştür. İnci dergisi her ayın ilk günü yayınlanmakta olup, her sayısında resimli kapak kullanılmıştır. Derginin senelik aboneliği 150 kuruştur (İnci, No. 1 [1 Şubat 1919], 2). Nüshası ise 10 kuruş olarak belirlenmiştir. Ancak derginin senelik ve günlük satış ücreti sürekli değişmiştir. Mecmuanın ilk nüshası çıktıktan sonra kâğıt piyasasında olan yığılma gazete sahibini zor durumda bırakmış ve maliyetinin de çok olması üzerine abonelik 155 kuruşa, günlük nüshası ise 15 kuruştan 20 kuruşa, ardından da 25 kuruşa çıkartılmıştır (İnci, No. 17 [1 Haziran 1336/1920], 10). Daha sonra yıllık abonelik ücretine de zam yapılarak İstanbul ve taşra için seneliği 170, yurtdışı için ise 200 kuruş olarak belirlenmiştir. Ayrıca arada sırada çıkarılan albümler ve nüshalar abonelere ücretsiz olarak verildiği gibi, *Diken*** abonelerine yüzde yirmi de indirim yapılmıştır. Bununla birlikte her türlü şikâyet için müdüriyete başvuru kapısı açık bırakılmıştır. Kapak ve son kısımları bir sayfa, diğer bölümleri ise iki sayfadan oluşmaktadır. Son sayfalarında ilanlar mevcuttur. Bu ilanların santimetresi beş kuruştan hesaplanmaktadır. Dergide yer alan bu ilanlar önceleri sayfaların kenar köşelerine yazılırken, okuyucuların ilanların sayfa aralarına sıkıştırılmasından şikâyetçi olmaları üzerine, ilanlar için ayrı bir sayfa oluşturulmuştur. Dergi sahibinin okuyucularından gelen şikâyetlere özen gösterdiği ve dikkate aldığı görülmektedir. Gazetenin tamamı Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır. Dergi, İstanbul Cagaloğlu’nda Orhaniye Matbaasında yayıma hazırlanmıştır.

** Diken dergisi, Sedat Simavi tarafından İstanbul’da çıkarılan edebi ve siyasi mizah dergisidir. Dergi 1918-1920 yılları arasında 72 sayı basılmıştır.

Derginin Ortaya Çıkışı ve Yayın Gayesi

İnci dergisinin ortaya çıkış fikri, derginin sahibi Sedat Simavi'nin savaş yıllarından önce, hatta gençliğinde de sürekli olarak okuduğu *Femina** dergisinden etkilenmesi üzerine ve kadınların da böyle bir dergiye ihtiyacı olduğunu hissetmesi üzerine filizlenmiştir (İnci, No. 1 [1 Şubat 1919], 2). Sedat Simavi, *Femina*'yı savaş yıllarından önce beğenerek okuyup takip ederken, savaşın başlaması ile birlikte yolların kapanması neticesinde dergiyi alamamıştır. Sedat Simavi'nin yayınladığı *Diken* dergisine kadınların ilgi duyması ve bunun gibi ruhlarına hitap edecek bir dergiye ihtiyaçlarının olduğunu belirtmeleri üzerine, Sedat Simavi kütüphanesinden *Femina* dergisini getirmiştir. *Femina* dergisini yurt dışından temin eden Sedat Simavi, bu derginin kadınların ruhuna hitap eden bir dergi olduğunu, memlekette ise böyle bir dergi olmadığını bu yüzden aynı ruhi ihtiyaç içinde olduklarını ifade etmiştir. Dergi, bu istek ve gereksinim doğrultusunda çıkmıştır.

İnci dergisinin yayımlanmasının üç temel gayesi vardır. Bu amaçları, savaş haberlerini okumaktan bıkan gözleri kendi şen sayfalarına çekerek bir nebze de olsa dindirmek, kadınlara aile ve genel hayatta rehber olmak ve kadınların ruhuna hitap etmek şeklinde ifade edebiliriz. Birinci Dünya Savaşı bitiminde çıkarılmaya karar verilen İnci, dört buçuk yıldır süren savaşın acısını hafifletmek ve harp haberlerini okumaktan yorgun düşmüş gözleri başka yöne çekmek istemiştir. Bunun için siyaset ve savaş haberlerinden uzak, kadınlara hitap eden bir dergi oluşturulmaya çalışılmıştır.

“Kadını hayatın başlıca iki sahnesinde görüyoruz. Biri aile hayatı, diğeri ise genel hayattır. Kadın bu iki sahnede de başarılı olmak için yardımcıları ve rehberine muhtaçtır. İyi bir aile kadını, evini dizip süslemesini, sevimli bir yuva haline koymasını bilmeli, evinin odasını yabancı ellere vermemeli, icabında mutfağa girip akşam yemeğini hazırlamayı bilmelidir. Her Türk kadınının, iyi bir valide olması, çocuğunu kendi ve zamanın ihtiyaçlarına göre terbiye edip büyüütmesi, en büyük bir ihtiyaçtır...” (İnci, No. 1 [1 Şubat 1919], 2).

Dergideki bu yazıdan da anlaşıldığı üzere, Osmanlı toplumunda kadın, yeri ve işlevi açısından aile hayatı ve toplumsal hayat içerisindeki konumu ile sınıflandırılmıştır. Dergi, kadının aile hayatında, ev işlerinde ve çocuk yetiştirmede başarılı olabilmesi için kendisine yol gösterici bir vazife yüklemiştir. Bunun için dergi de “Çocuk Büyütmek Sanatı” (İnci, No. 1 [1 Şubat 1919], 6), “Harp Yemekleri” (İnci, No. 2 [1 Mart 1919], 11) ve buna benzer başlıklar altında kadınlara yol gösterici haberlere yer verilmiştir. Nitekim derginin ilk sayılarında daha çok ev işleri ve çocuk büyütmek gibi kadının aile hayatı ile ilgili yazılara yer veren dergi ilerleyen sayılarda daha çok moda ve edebi yönde yazılara ağırlık vermiştir. Derginin diğer bir gayesi de edebiyat, sanat ve moda gibi kadınların ruhuna hitap edecek yazılar yayınlamaktır. Ancak, aile hayatına dair

* Femina dergisi, Pierre Lafitte tarafından 1 Şubat 1901'de yayımlanmaya başlamış Fransız kadın dergisidir. Okuyucu kitlesinin büyük çoğunluğu Fransız orta sınıfından oluşan dergi, 20. yüzyılın başlarından itibaren moda dünyasında önemli bir yer edinmiştir. Bilgi için bkz. <http://www.europeanaefashion.eu/portal/blogdetail.html?post=7467>.

yazılanlara nazaran edebi türde ki yazılara ağırlık verilmesi, derginin çıkış amacındaki bir alanın boş bırakılmasına neden olmuştur.

Dergide yer alan resimlere ve kullanılan kâğıdın kalitesine son derece özen gösterilmiştir. Kadınların ruhunu rencide edecek şeylerden uzak olup, güzel ve nezih eserler verilmesine çalışılmıştır. Bu yüzden derginin içeriğine olduğu kadar dış görünüşüne de oldukça dikkat edilmiştir. Öyle ki derginin kapakları dönemin başarılı ve ünlü ressamlarına hazırlanmıştır (İnci, No. 1 [1 Şubat 1919], 2). Dergide yayımlanan yazılar kadar, derginin dış görünüşü, kullanılan kâğıdın ve basılan resimlerin kalitesi gibi teknik detaylara da oldukça önem verilmiştir. Özellikle ele alınan konuların resimlerle desteklenmesi tekniğinin dergide uygulanmış olması dergiyi belki de magazin gazeteciliğinin öncüllerinden birisi haline getirmiştir.

Yazar Kadrosu

Dergi içerik bakımından olduğu kadar, yazarları bakımından da oldukça zengin bir kadroya sahiptir. Dönemin ünlü yazarları ve şairleri bu dergide hikâyeler ve şiirler yazmıştır. Aynı zamanda İnci dergisinde yabancı yazarların eserlerinin çevirisi ve mektupları da yer almaktadır. Derginin devam niteliğinde çıkan *Yeni İnci* dergisinde ise yeni simaların yazıları göze çarpmaktadır. Bu dönemde Ahmed Rasim mektupları ile Peyami Safa eserleriyle dikkat çeken önemli kişilerdir. Derginin sahibi Sedat Simavi ise mülakatlarıyla dergiye zenginlik katmıştır. İnci, bu yönüyle önemli edebiyatçıların kalem oynattıkları bir dergidir. Tiyatro, komedi, hikâye, şiir, mektup gibi alanlarda eserler veren büyük bir yazar kadrosuna sahiptir.

Derginin sahibi Sedat Simavi, Türk basın tarihine önemli katkılarda bulunmuş ve basın hayatımıza çok yönlülük kazandırmış simalardandır. İnci dergisinde yansıtıldığı gibi diğer dergilerinde de haberle birlikte fotoğrafların yer almasına ve kâğıdın kalitesine önem vermiştir. Türkiye’de gazetecilikte haber fotoğrafı anlayışının kazanılmasında önemli bir role sahip olmakla birlikte, haberin fotoğrafla desteklenip, haberin ispatı olarak gazete sayfalarında sunulması taraftardır. Ayrıca karikatürist olan Simavi, mizah dergileri çıkarttığı gibi yönetmen koltuğuna oturup filmde çekmiştir. 57 yıllık yaşamı boyunca toplam 59 adet gazete ve dergi yayınlayan Sedat Simavi, bugün yayına devam eden *Hürriyet* gazetesini 1948 yılında kurmuştur. Sedat Simavi’nin vefatından sonra *Hürriyet* gazetesinin yönetimini oğulları üstlenmiştir. Sedat Simavi, haberlerin fotoğraflarla yansıtılması fikrini İnci dergisindeki fotoğraf hazinesiyle desteklemiştir (Kireççi, 2005, IV).

İnci adıyla çıkan derginin ilk sayılarında dönemin önemli edebiyatçıları Faruk Nafiz, Yahya Kemal, Yusuf Ziya, Recâizade Mahmut Ekrem şiirleriyle, Reşat Nuri ve Ömer Seyfettin hikâyeleriyle ön plana çıkan isimlerdir. Bunun dışında Zeliha Osman, Ahmet Hamdi ve Köprülüzade Mehmed Fuad tefrika eserleri yazmışlardır. Ayrıca

Ahmet Refik, “Tarih’te Kadın Sımaları” başlığında tarihte önemli kadınlara dair yazılar yazmıştır. Dergide dikkat çeken bir başka husus ise, Ayşe Hikmet’in “Abla Mektupları” başlığı altında yazdığı tavsiye mektuplarıdır. Bu mektuplar kadınların Ayşe Hikmet’e dertleşmek için ve dertlerine yol göstermesi için gönderdiği mektuplardır. Bu mektuplarda yeni evlenmiş genç kızlara aile saadeti ve çocuk eğitimine karşı nasihatler verilmektedir. Ayşe Hikmet’ten sonra Pakize adlı kişi abla mektuplarına cevap vermiştir. Dergide Dr. Ömer Abdurrahman ise “Esrar-ı Hüsn” başlığı altında modaya dair kaleme aldıkları kayda değerdir. İnci sadece Türk yazarlara değil aynı zamanda Jacques de Marcy’nin mektubuna (İnci, No. 20 [Tarihsiz], 14) ve Edgar Allan Poe’nin hikâyesine (İnci, No. 26 [7 Mart 1921], 9-10) de ev sahipliği yapmıştır. Tüm yazar kadrosu incelendiğinde derginin yayım politikalarındaki çeşitliliğin yazar kadrosuna da yansıdığı söylenebilir. Öyle ki sanattan edebiyata, şirden tarihe, modadan siyasete kadar çok çeşitli alanlarda yazı kaleme alan geniş bir yazar kadrosuna sahip olduğu görülmektedir.

Derginin İçerik, Konu ve Mesajları

Osmanlı Devleti’nde basın-yayın hayatının gelişmesi ve modernleşme çabalarıyla paralel olarak 19. yüzyılın son çeyreğine doğru kadın dergileri ortaya çıkmıştır. 1868’de *Muhadderat*, 1875’te *Vakit Yahut Mürebbi-i Muhadderat*, yine aynı yıl *Ayine*, 1880’de *Aile*, 1883’te *İnsaniyyet*, 1886’da *Şüküfezar*, 1888’de *Müriüvvet*, 1893’te *Hanımlara Mahsus Gazete* ve 1906’da *Alem-i Nisvan* adıyla yayımlanan kadın dergileri vardır. Söz konusu dergiler uzun süreli olarak yayın hayatına devam etmeyi başarmış olanlardır. Zikrettiğimiz bu yayınlardan başka bahsi geçen dönemde yayımlanan ancak birkaç sayı yayımladıktan sonra kapanan kadın dergileri de mevcuttur. II. Meşrutiyet’in ilan edilmesiyle birlikte Yıldız baskısı etkisinin basın dünyası üzerinden kalkmasının yarattığı hürriyet havası kadın dergilerine de yansımış, bu dönemde pek çok kadın dergisi yayımlanmıştır. 1908’de *Demet*, *Mahasin* ve *Kadın*, 1911’de *Musavver Kadın*, 1913’te *Kadınlık Hayatı*, aynı yıl *Erkekler Dünyası*, *Kadınlar Dünyası*, 1914’te *Kadınlık*, *Siyaset*, *Hanımlar Alemi*, 1917’de *Bilgi Yurdu Işığı*, 1918’de *Türk Kadını*, 1919’da *Genç Kadın* gibi dergiler İnci Dergisi’nden önce yayımlanan kadın dergileridir (Akagündüz, 2012, 327-329; Toska-Çakır vd. , 1992). Belirttiğimiz dergilerden bazıları yalnızca moda haberleri, bazıları sanat ve edebiyat, bazıları eğitim, bazıları ise kadınların sorunlarına dair yazılara yer

* Ahmet Refik’in “Tarih’te Kadın Sımaları” başlığı altında kaleme aldığı yazılardan bazıları: “Tarih’te Kadın Sımaları: Gülnüş Sultan”, İnci, No. 4 (1 Mayıs 1919), s. 4-5; “Haseki Safiye Sultan”, İnci, No. 5 (1 Haziran 1335), s. 4-5; “Valide Safiye Sultan”, İnci, No. 7, s. 4; “Tarihte Kadın Sımaları: Melek Kalfa”, İnci, No. 8 (1 Eylül 1919), s. 7-8; “Tarihte Kadın Sımaları: Kaya İsmihan Sultan”, İnci, No. 10 (1 Teşrin-i Sani 1335), s. 9-10; “Tarihte Kadın Sımaları: Marie Antoinette’in Ölümü”, İnci, No. 12 (1 Kanun-ı Sani 1335), s. 11-13; “Tarihte Kadın Sımaları: Marie Louise”, İnci, No. 15 (1 Nisan 1336), s. 4-6.

** Ayşe Hikmet’in “Abla Mektupları” başlığı altında kaleme aldığı yazılardan bazıları: “Abla Mektupları: Yaşamak Zevki”, İnci, No. 7, s. 7; “Abla Mektupları: Neşe ve Sa’y”, İnci, No. 8 (1 Eylül 1919), s. 9; “Abla Mektupları 3: Hayatın Manası”, İnci, No. 10 (1 Teşrin-i Sani 1335), s. 12; “Abla Mektupları”, İnci, No. 12 (1 Kanun-ı Sani 1335), s. 13-14.

*** Ömer Abdurrahman’ın “Esrar-ı Hüsn” başlığı altında kaleme aldığı yazılardan bazıları: “Esrar-ı Hüsn 1: Kadın ve Tuvalet”, İnci, No. 5 (1 Haziran 1335), s. 14; “Esrar-ı Hüsn 2: Süs ve Moda”, İnci, No. 6 (1 Temmuz 1335), s. 12; “Esrar-ı Hüsn 3: Tecemmül ve Sanat-ı Tecemmül”, İnci, No. 7, s. 5; “Esrar-ı Hüsn: Güzellik Nasıl Temin ve Muhafaza Edilir?”, İnci, No. 9 (1 Teşrin-i Evvel 1335), s. 10-11.

vermişlerdir. Yani modayı, sanat ve edebiyatı, eğitimi, toplumsal sorunları bir bütün olarak kadınığa ait meseleler olarak ele alma yaklaşımından uzaktırlar. Bu noktada İnci Dergisi'nin yayım politikası belki de tüm bu kadın dergilerinden farklılık göstermektedir. Çünkü İnci, yayım politikasını yalnızca birtakım konularla sınırlı tutmamış, sanattan edebiyata, şiirden tarihe, modadan siyasete kadar kadınınun ilgisini çekecek hemen her konuda yazılara yer vermiştir. Bu noktadan hareketle İnci Dergisi'ni konu ve içerik bakımından dönemin diğer kadın dergilerinden ayrı bir değerlendirmeye tabi tutmak mümkündür.

İnci dergisi, birinci sayısında belirtildiği gibi, kadınığa ait nazari ve ilmi konuları ele alma gayesiyle ortaya çıkmıştır. Dergi bu yönüyle dönemin diğer dergilerine göre daha çok kadınların nasıl giyinmesi gerektiği, evdeki işlevleri, ailesine karşı sorumlulukları vb. konular hakkındaki yazılarıyla “yeni bir kadın kimliği oluşturma” gibi bir görev üstlenmiştir. Bunun yanı sıra moda açısından, kadınların güzelliklerine önem vermesi ve kendisine yakışan tarzda elbiseler giymesi tarzında bir yaklaşım güdülmüştür. Bunun için de Avrupa tarzı modeller örnek alınmıştır. İnci'nin bütün kapaklarında Batı modasına göre giyinip süslenmiş kadın resimlerine yer verilmiştir (Metinsoy, 2014, 29). Ayrıca bu resimlerde dergiye ismini veren inci kolyeler kadınların gerdanlarında sıkça boy göstermiştir. İnci figürünün kullanılması, derginin ortaya çıkış fikrinin saf ve temiz bir amaç taşıdığına bir mesaj niteliği taşımaktadır.

Derginin, İnci adıyla yayımlanan sayılarında “Kongrede Kadınlar”, “Asrı Kadın Cemiyeti”, “Garp'te Kadın” (İnci, No. 1 [1 Şubat 1919], 2), “Sulh Kongresinde Kadınlar” (İnci, No. 4 [1 Mayıs 1919], 7) gibi kadınların siyasi yönede işlevleri ele alınırken, *Yeni İnci* adıyla yayımlanmaya başlamasının ardından daha çok edebiyat ve modaya ait konulara ağırlık verilmiştir.

İnci, modayı takip eden kadınlar için iyi bir kaynak olmasının yanı sıra dergide yayımlanan edebi eserlerle de kadınların ruhuna hitap eden önemli bir yayın olmuştur. Bu yüzden derginin hemen her sayısında şiir, hikâye, komedi, oyun, mektup gibi edebi eserler ön plana çıkmıştır. Dergi yazılış itibariyle ilk sayfalarında edebi eserlere yer verirken son sayfaları moda haberlerine ve ilanlara ayırmıştır. Ayrıca dergide, bayram ekleri de mevcuttur.

Modaya dair çarşaf modellerinden saç modellerine, kadın güzellğinde dişlerin rolüne, gelin tuvaletlerinden başlık modellerine, yaşmak modasından kürk modasına kadar kadınlar en son modalar hakkında bilgilendirilmişlerdir. Bunların yanı sıra Avrupa'nın güzel aktrisleri işlenen konulardan bazılarıdır.

İnci dergisi misyon ve fikirleriyle yeni bir kadın imajı oluşturmaya yönelik yayım yapan bir dergidir. Ayrıca derginin, Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne uzanan geçiş dönemi dergisi olmak gibi bir önemi de vardır. Derginin Batılı tarzı, basımı için seçilen kâğıdın kalitesinden, içinde kullanılan fotoğraflara kadar öncüllerinden çok farklı bir görünüm sunar (Metinsoy, 2014, 28). Hiç şüphesiz bu da

derginin yayımlandığı dönemde büyük bir ilgi görmesinde ve diğer kadın dergileri arasında ön plana çıkmasında etkili olan nedenlerdendir.

Sosyal Hayatta Kadın

Dergide ele alınan ve Osmanlı kadınlarının dikkatine sunulmaya çalışılan konulardan birisi de, kadınların toplumsal hayattaki yeridir. Bu konuda ele alınan yazılarda; aile hayatı içerisine sıkışıp kalan kadının bu sınırlardan kurtulması, sosyal hayatta, iş hayatında ve hatta siyasi hayatta daha aktif roller üstlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu hususta Avrupalı kadınların eskiye oranla önemli bir yol kat ettikleri belirtilmiştir. Özellikle I. Dünya Savaşı yıllarında ortaya çıkan işgücü açığından dolayı kadınların biraz da zorunluluktan iş hayatına daha fazla girmeye başladıkları, neticede kadınların erkeklerin yaptığı hemen her işi yapmak konusunda yeterliliğe sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Sosyal hayat ve iş yaşantısında daha fazla rol almaya başlayan Avrupalı kadının zamanla siyasi hayat içerisinde de ön plana çıktığı görülmüştür. Birçok Avrupa devletinde kadınların seçme hakkına sahip olduğu, bununla birlikte seçilme hakkını da elde edebilecekleri belirtilmiştir. Türk kadınının ise bu noktada çok daha fazla mesai harcaması gerektiği, Osmanlı toplumunun bu seviyeden çok uzak olduğu ifade edilmiştir. Ancak kadınlarımızın hukuki haklarını onlara vermek ve kadını bu hakkını kullanabileceği bir seviyeye ulaştırmak için gerekli adımları atmak mecburiyetinde olduğumuz beyan edilmiştir (İnci, No. 3 [1 Nisan 1919], 8).

Bazı yazarlar kadının toplumdaki yeri ve konumunu sorgulayan yazılar kaleme almışlardır. Bunlardan Mehmed Arif'in kaleme aldığı "Kadının Vazifesi Artıyor, Mesuliyeti Ziyadeleşiyor" başlıklı yazıda; medeniyetin ilerlemesine paralel olarak kadının üzerindeki sorumlulukların daha da arttığı, önceden belki yalnızca aile hayatı ile ilgilenmek gibi bir yükümlülüğü olan kadının, artık, çalışmak, okumak, yazmak velhasıl toplumda tüm yönleriyle ayakları üzerinde durabilen bir birey olmak gibi bir mükellefiyeti olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca kadının tüm bunları gerçekleştirebilmesi için iyi bir eğitim almasının öncelikli şart olduğu, iyi bir tahsil almış ve her yönüyle kendisini gerçekleştirebilme olgunluğuna erişmiş kadının kendisi, ailesi ve milleti için çok daha faydalı olabileceği belirtilmiştir (İnci, No. 4 [1 Mayıs 1919], 7). Sedat Simavi tarafından kaleme alınan "Kadının Ferdî, İctimaî Kıymet ve Ehemmiyeti" başlıklı yazıda ise; son zamanlarda kadının ferdî ve ictimai açıdan kıymetinin hem kendileri hem de erkekler tarafından anlaşılmaya başlandığı belirtilmiştir. Bu gelişmede kadının artık iyi bir eğitim almaya başlaması ve iş hayatında daha aktif bir rol üstlenmesinin önemli katkısı olduğu ifade edilmiştir. Avrupa'da kadınların sosyal hayattaki etkinliklerinin ne derecede arttığı İngiltere üzerinden verilen istatistiksel bilgilerle açıklanmaya çalışılmıştır. Buna göre; İngiltere'de hükümet hizmetinde 1881'de 7314 kadın çalışırken bu sayı 1901'de 26367'ye yükselmiştir. 1881'de misyonerlikte 1657, 1901'de 4802, 1881'de doktorlukta 25, 1901'de 212, 1881'de hasta bakıcılığı gibi tıbbi hizmetlerde 37887, 1901'de 68973, 1881'de eğitimde 117000, 1901'de 167000, 1881'de ticarethanelerde 5859, 1901'de 54445, 1881'de posta telgraf ve telefon hizmetinde 2169, 1901'de ise 9143 kadının çalış-

tığı bildirilmiştir. Bu rakamlar Avrupalı kadının iş hayatı içerisinde ve dolayısıyla toplumsal hayatta giderek daha fazla yer edindiğini göstermesi bakımından önemlidir. Söz konusu yazıda kadının eğitim alması ve iş yaşantısında yer almasının hem kendisi hem de toplum için önemli bir gelişim olduğu kaydedilmekle birlikte kadının birinci vazifesinin öncelikle evini tesis ve onu iyi idare etmek olduğu da vurgulanmıştır (İnci, No. 5 [1 Haziran 1335/1919], 12).

Dergideki birçok yazıda Avrupalı kadının toplumsal hayat içerisinde edinmeye başladığı yeni rolü anlatılırken, Osmanlı kadının da şüphesiz bunu başarabilecek kabiliyette olduğu, kadınlarımızın iyi eğitim alması, hem iş hem de cemiyet hayatında daha aktif bir rol üstlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Diğer bir ifadeyle kendisini gerçekleştirmek isteyen Osmanlı kadınının Avrupalı kadınların takip ettiği yolu izlemesi gerektiği ifade edilmiştir. Ancak bazı yazılarda ise Osmanlı kadınının alafrangalaşması eleştirilmiştir. Yahya Kemal tarafından kaleme alınan “Yeni Kadınlığa Dair Musahabe” başlıklı yazıda; İstanbul kadınlarının daha elli sene öncesine kadar Şark aleminin en üst tabakasında buldukları, güzellikleri, incelikleri, zariflikleri, Türkçe söylerken şiveleri, terbiyeleri hasılı birçok meziyetlerinin her yerde hayranlıkla yad edildiği belirtilmiştir. Suriye, Mısır, Tunus, Kafkas, İran hatta Hindistan şehirlerinin Müslüman kadınlarının İstanbul kadınına model olarak gördüğü, o zaman Avrupa kadınlarının nazarında Parisli kadın ne ise Asya kadınlarının nazarında da Türk kadınının öyle bir figür olduğu vurgulanmıştır. Ancak Türk kadınının alafrangalaşmaya başladığı günden sonra mevkiini yavaş yavaş kaybettiği ifade edilmiştir. Yazar, Abdülmecid ve Abdülaziz devirlerinde Türk kadınının önemli bir gelişim kaydettiği, ancak zamanla bu ilerlemenin durduğu ve dahası Türk kadının adeta bir Avrupa kuklası olduğu eleştirisinde bulunmuştur (Yeni İnci, No. 2 [Temmuz 1338/1922], 3-4). Yahya Kemal’in tespitleri belki çok aşırıya kaçmış olabilir, ancak yine de Türk kadınının hem kişisel kimliğinde hem de toplumsal hafızada alafrangalaşmasının olumsuz etkilerini ortaya koyması açısından önemli olarak görülebilir.

Kadın ve Moda

Osmanlı kadınının kılık-kıyafet konusunda yaşadığı değişim 1919-1923 tarihleri ile sınırlı değildir. Dergide oluşturulan yeni kadın profilinin öncesi ve bunları meydana getiren bir süreç vardır. Bu süreç çoğunlukla Tanzimat döneminden itibaren başlatılmaktadır. 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı, Osmanlı toplumunun yeni bir toplum yapısı ve kültürel farklılıklarla tanışmalarının ilk adımı olmuştur. Bu dönemden itibaren kadının toplumsal hayattaki yeri, statüsü değişmiş ve yeni bir kimlik oluşmaya başlanmıştır.

Tanzimat Fermanı ile Osmanlı Devleti’nin geleneksel yapısında köklü değişiklikler yapacağını uyruklarına ve dünya kamuoyuna ilan etmesiyle başlayan bu yeni dönemde, yalnız devlet değil toplumsal yaşam da değişime uğramıştır. Yabancı oyun ve tiyatro kumpanyaları, Avrupalı tarzda giyim kuşamda yaşanan değişim, yaşam şek-

linin alafrangalaşması, moda, müzik ve mimaride görünen yenilikler ve değişimler Tanzimat döneminin en belirgin özellikleri olmuştur. Tanzimat döneminde daha açık bir şekilde ortaya çıkmaya başlayan kültürel farklılıklar özellikle İstanbul'un Galata ve Pera semtlerinde görülmektedir. Bu semtlerin çoğunluğunu oluşturanlar Avrupa'ya gidip gelenler, azınlıklar ve Levantenlerdir. Levantenler, çeşitli nedenlerle İstanbul'a gelip kendileri gibi yabancı, ya da yerli gayrimüslimlerle evlenerek kente yerleşen Avrupalılardır (Özer, 2014, 24-28). Bunlar, dilleri, giyimleri, eğlence hayatlarıyla Osmanlı toplumundan farklı bir görünüm oluşturup Galata ve Pera bölgesinde Avrupaî tarzda bir yaşam alanı kurmuşlardır.

İstanbul'da zevk ve eğlencenin hâkim olduğu modern hayata düşkünlük, Mısırlı zengin Paşaların hanımlarının giyim tarzlarını değiştirmeleri, İstanbul hanımları ve özellikle de saraylı kadınları etkilemiştir. Böylelikle alafranga ve Batılı yaşam biçimi yavaş yavaş Osmanlı kültür yaşamına girmeye başlamıştır. Bu farklılaşma basında yer alan çarpıcı reklamlarda ve özellikle de Beyoğlu mağazalarının vitrinlerinde sergilenen giyim ve dekorasyon alanındaki ithal mallarda açıkça göze çarpmaktadır. 19. yüzyıl gündelik hayatında görülen diğer bir yenilik ise alışveriş yapmadan mağazaların vitrinlerini izlemektir (Özer, 2014, 30). Böylece kadınlar kapalı alanlardan çıkıp sokaklarda boy göstermeye başlamışlardır. Bu dönemde yaşanan bir başka değişiklik ise, basın yoluyla kadınları bilgilendirmek olmuştur. Yüzyılın ortalarından itibaren çıkmaya başlayan kadın dergileri, Batı dünyasındaki kadın hareketlerinden ve kadınların da eğitim görmesi gerektiğinden bahsederek Osmanlı kadını bilgilendirmeye çalışmıştır. Kadın dergilerinin Tanzimat'la başlayan modernleşme ve yenileşme sürecinde Osmanlı toplumunda yaşanan sosyal ve kültürel gelişmelerin bir sonucu olduğu söylenebilir (Aydın, 2009, s. 148). Bu yayınlar da İnci dergisindeki gibi kadınlara çocuk bakımı ve terbiyesi, ev idaresi, el işleri, nakış, ev dekorasyonu, adâb-ı muâşeret kuralları gibi aile hayatına dair yazılar yayımlanırken tarih, coğrafya gibi konularda da ansiklopedik bilgiler sunulmuştur (Özer, 2014, 30). Ayrıca edebiyat, sanat, müzik, moda ve bilmece sayfalarına da yer verilmiştir. Görüldüğü üzere, Tanzimat'tan Müta-reke dönemine kadar geçen sürede kadınların çeşitli konular üzerinde eğitilmesinde ve bilgilendirilmesinde basının yol gösterici özelliği değişmemiştir.

Kadınların giydikleri kılık-kıyafetler ise, her zaman devlet ve toplum açısından bir sorun teşkil etmiştir. Kadınlar ev dışında vücutlarını ve yüzlerini gizleyen yeldirme, ferace ya da çarşaf giyerlerdi. Bir dinsel kural olan örtünme koca tarafından istendiği gibi, devlet tarafından da uygulanan karar ve yasaklarla denetim altına alınmıştır. "Tesettür"le biçimlenen giyimden sadece mahremlîğin, cinselliğin korunması, gösterilmemesi değil, toplumsal düzenin de korunması amaçlanmıştır. Kadınların dışarıda giydiği kıyafete erkeğin, hatta devletin namusu gibi bir işlev yüklenmiştir. Bu yüzden kadınların nasıl giyinmesi gerektiği hakkında birçok ferman çıkarılmıştır. Sürekli olarak fermanların çıkması, aslında kadınların yasakları deldiğinin bir işareti olarak da yorumlanabilir (Çakır, 2013, 244-247).

Tanzimat Fermanı ve diğer ıslahatlar kadınların modaya ayak uydurmaları için esneme yol açmışlardır. Öyle ki, Osmanlı Devleti'nin 19.yy.'dan önce Avrupa toplumu ile iletişim ve etkileşimi sınırlı olduğu için kadınların, Batı'daki gelişmeleri ve modayı takip etmeleri zordu. Ancak Batı ile olan etkileşimin artması, özellikle de Osmanlı kadınlarının Avrupa'da çıkan basın-yayın organlarına erişme imkânı bulmalarıyla Batı modası yakından takip edilmeye başlanmıştır. Tanzimat'la birlikte İstanbul'daki zengin Müslüman çevrelerin hayatlarında önemli değişimler olmuş ve bunlar kadınları da etkilemiştir. Kadınlar piyano çalmaya, Fransızca öğrenmeye, alafranga giyinmeye ve mobilyalı evlerde oturmaya başlamışlardır. Ancak bu toplumsal değişim sık sık devlet müdahalesine maruz kalmıştır. Örneğin; II. Abdülhamit 1901 yılında Müslüman ailelerin Avrupalı dadı tutmamalarını, Avrupa mağazalarına girmemelerini, arabaların içlerinde dahi peçelerini örtmelerini istemiştir. Ayrıca çarşafın rengi, peçelerin kalınlığı ve ayakkabıların biçimi dahi tespit edilmiştir. Hatta Şeyhülislamın başkanlığındaki bir komisyon, kızlar dokuz yaşını geçince "iştah kabartıcı" oldukları gerekçesiyle bu yaştan sonra okula gitmemelerini ve kız öğretmen okullarının kapatılmasını istemiş, ancak Abdülhamit bunları aşırı bulmuştur (Akşin, 2011, 156-157). Açıkça görüldüğü üzere daha önceki devirlerde olduğu gibi II. Abdülhamit döneminde de devlet, kadına ve modaya müdahale etmiş, onları istediği kalıba sokmaya çalışmıştır. II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte ise kadın ve moda konusunda önemli değişiklikler yaşanmıştır.

Jön Türk Devrimi özgürlüğün simgesiydi. Bu dönemde, çarşaf lar renklendirildi ve yünlü kumaşlardan yapıldı. Peçeler, çarşaf ların rengine uygun renklerle kombinlendi. Çarşafın yanına ilaveten çanta ve şemsiye de eklendi. Önceleri tepede toplanan saçlar enselere doğru indi. Elbiseler düğmelerle süslendi ve kürklü mantolar moda oldu. Peçe gittikçe incelmiş. Kalabalık yerlerde yüzünü göstermek istemeyen kadınlar her ne kadar peçelerle yüzlerini kapatsalar da yüzleri yine de görülüyordu. Modayı takip eden kadınlar ise peçe kullanmayı onun yerine yüzlerini gizlemek için şemsiye kullanıyorlardı (Toprak, 2015, 256). Görüldüğü üzere II. Meşrutiyet'in ilanı kadın ve moda üzerinde hürriyet rüzgarlarının esmesini sağlamıştır. Ancak bu hürriyet esintisi yalnızca başta başkent İstanbul olmak üzere büyük şehirlerde yaşayan elit kesime ulaşabilmiştir. İmparatorluğun büyük bölümü için kadın ve moda daire de değişen hemen hiçbir şey yoktur.

II. Meşrutiyet'in ilanı toplumun her kesiminde olduğu gibi kadınlarda da özgürlük isteklerini ortaya çıkarmıştır. Artık kadınlar gösterilere katılmaya, gazetelerde yazı yazmaya, dernekler kurmaya, törenlere, toplantılara katılmaya başlamışlardır. Ancak bu hürriyet havası uzun sürmemiş, meşrutiyetin tesettüre son vereceği söylentileri çıkmıştır. İttihat ve Terakki yönetimi söz konusu söylentinin aslı olmadığını açıklasa da toplum içerisinde bazı kesimler çoktan bu haberi benimsemiş ve muhalefete başlamıştır (Akşin, 2011, 157). II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte kadınlar sosyal hayat içerisinde daha fazla görülmeye başlamış, eskiye nazaran daha rahat kıyafetlerle sokaklarda dolaşma şansı bulmuşlardır. Ancak bu durum şeriat yanlısı bazı grupları rahatsız

etmiş, özellikle kadınların sahip olmaya başladığı kısmî özgürlük üzerinden “*din elden gidiyor*” naraları atılmaya başlanmıştır. Daha da ötesi 7 Ekim 1908’de Fatih Cami’inde Kôr Ali ve İsmail Hakkı adlarında iki hoca; “*Ey ümmet-i Muhammet din elden gidiyor! Sokaklarda alenen oruç yiyorlar, kadınlar yüzleri açık geziyorlar*” şeklindeki açıklamalarla halkı kıskırtmışlardır (Aysal, 2006, 19). Bu kıskırtmaların etkisiyle toplanan kalabalık halk kitlesinin Yıldız Sarayı’na kadar gidip, burada attıkları naralar arasında “*Meyhaneler kapanmalı, resim çıkarmak menolunmalı, İslam kadınları sokaklara çıkamamalı...*” ifadeleri de dikkat çekicidir (Unat, 2014, 19). Meşrutiyet’in gelmesi kadın hareketleri bağlamında tedirginliğe yol açmıştır. Kadınların kısmen de olsa özgürlüğe kavuşması, gazetelerde yazı yazması, toplantılara, törenlere katılması halkın geniş bir kesimini rahatsız etmiştir (Akşin, 2011, 162). Bu arada Meşrutiyet’e karşı doğan muhalefet kadın hareketlerini fırsat bilerek bunu kullanmış ve kendisine toplumsal destek sağlamaya çalışmıştır. Kısacası bu dönemde kadınlar ve onların toplum içerisindeki konumları bir siyasi malzeme olarak kullanılmıştır.

Meşrutiyet döneminde bu tür gelişmeler gözlenirken, Mütareke döneminde kadının konumu başka bir boyuta taşınmıştır. 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi ile başlayan Mütareke döneminde kadın, artık sosyal hayatta sık sık boy gösteren, iş yerlerinde çalışmaya başlayan bir statüye kavuşmuştur. I.Dünya Savaşı’nda yüz binlerce asker şehit düşmüş ve eşleri de dul kalmıştır. Erkek nüfusun büyük bir bölümünün savaşta şehit düşmesiyle önemli oranda iş gücü açığı ortaya çıkmıştır. Durum böyle olunca kadınlar evlerini geçindirmek ve çocuklarına bakabilmek için iş hayatına atılmışlardır. Boş kalan iş yerlerini kadınlar doldurmuştur. İnşaat, sokak temizliği, araba tamirciliği, bankacılık gibi işlerde yer almaya başlamışlardır. Birinci Dünya Savaşı’ndan önce de birçok kadının iş hayatında yer aldığı görülmektedir. İstanbul ve diğer kentlerde birçok Müslüman kadın öğretmen, hemşire veya yazar olarak çalışmaktadır. Ayrıca büyük bir çoğunluğu gayrimüslim kadınlardan oluşsa da çok sayıda kadın tekstil alanında işçi olarak yer almaktadır. Nitekim Müslüman kadının iş hayatına katılması, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra artmıştır. Kadınların sokaklarda boy göstermeye başlaması kadın ve toplum için önemli bir toplumsal değişimdir. Kadınların ekonomik nedenlerle iş hayatına atılması bir takım tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu tartışmalar basın yoluyla yapılmakta olup; bazı yayınlar kadınların çalışmalarını destekliyorken, bazıları ise kadınların çalışıyor olmasından kaygılanmakta ve eleştirmektedir. Örneğin, dönemin önemli bir edebi ve sosyolojik kadın dergisi olan *Türk Kadını* dergisinde Nezih Rikkat adındaki bir kadın yazar “Erkekleşme” başlıklı makalesinde Türk kadınlarının son dönemlerinde deneyimledikleri dönüşümünü anormal bir durum olarak yorumlamaktadır (Metinsoy, 2014, 86-89). Hatta kadının iş hayatı içinde yer alması siyasi bir nedene dahi bağlanabilmektedir. Örneğin; Türk kadınının sokakta çalışmaya başlamasının yarattığı toplumsal dönüşüm Demetra Vaka (Mrs. Kenneth Brown) adında Rum kökenli bir kadın gazeteci tarafından Osmanlı İmparatorluğu’nun eski gücünü yitirmesi olarak yorumlanmıştır. Demetra Vaka İstanbul’a geldiğinde yüzleri açık ve gri pantolonlar giymiş sokakları süpüren çöpçü Müslüman kadınlar dikkatini

çekmiştir. Yazara göre, bu görüntüyü acıklı kılan durum işin niteliği değil Osmanlı İmparatorluğu'nun güçlü zamanlarında gözlerden sakınılıp erkekleri tarafından bakılan bu genç ve güzel kadınların yaşam biçimlerindeki zorlayıcı değişimdir. Kadınların iş yerlerinde çalışması ve kıyafetlerinde oluşan bu dönüşüm bir siyasi tablo olarak algılanmaktadır. Ancak yaşanan bu değişim sadece Osmanlı Devleti'nde değil, Avrupa'da da yaygın bir durumdur. Kadınların çalışma hayatına atılması geçici ve savaş dönemine özgü bir durum olarak algılanıyor, savaş sonlandığında ise kadınların tekrar evlerine döneceği düşünülüyordu. Örneğin Fransa'da savaş sanayiinde işçi olarak çalışan yüz binlerce kadın savaşın bitimiyle fazla bir direniş göstermeden işlerinden olmuştur (Metinsoy, 2014, 93).

İnci dergisi böyle bir ortamda yayın hayatına başlamış olup, çok farklı bir misyonla kadınların hayatına başka bir pencere açmıştır. Osmanlı kadınları Batı modasını takip etmeye ve Avrupalı kadınlar gibi süslenmeye başlamıştır. Bu yüzden dergi, kadınları Avrupa modası hakkında bilgilendirip, nasıl giyinmeleri gerektiği hakkında ipuçları vermiştir. Dergi, kadın ve moda için çarşaf modelleri, saç modelleri, gelinlik modelleri hakkında dönemin en son modalarını okuyucularıyla paylaşmıştır.

Derginin ele aldığı ilk konulardan birisi de tesettür meselesi olmuştur. Kadınlar savaşla birlikte ortaya çıkan işgücü açısından yararlanarak iş hayatına atılmış ve bunun sonucu olarak daha rahat kıyafetler giymeye başlamışlardır. İşte bu durum savaş sonrası önemli bir tartışma konusu olmuştur. Öyle ki tartışma büyümüş ve tesettür meselesinden çıkarak "din ve ahlak" boyutuna taşınmıştır (İnci, No. 2 [1 Mart 1919], 3). Bu düşünce doğrultusunda savaş sonrasında kadınlar, çalıştıkları resmi dairelerden ve bankalardan çıkarılmışlardır. Bu işten çıkarmaların sebebi ise kadınların erkeklerle aynı yerde çalışmalarının uygun olmadığı gerekçesidir. Devlet yeni bir savaştan çıkmış ve yüzbinlerce asker şehit olmuştur. Böyle bir durumda devletin ekonomik, siyasi, askeri alanda kalkınması gerekirken kadınlara da ihtiyacı vardır. Bununla birlikte, istatistiklere göre eğitim hususunda kadınların erkeklere nispetle geri kalmış oldukları belirtilmiştir (İnci, No. 2 [1 Mart 1919], 2). Ancak eğitim ve kültürel bakımından kadınların geliştirilmesi konusundan ziyade, "din ve ahlak" unsurlarını belirleyen çarşaf konusu gündeme oturmuştur. Bu yüzden kadınlar son dönemde giydikleri ferace yerine eskiden giydikleri çarşafa döndürülmeye çalışılmıştır. İnci bu husus da Avrupa'nın son dönem çarşaf modellerini, gelinlik modellerini, saç modellerini okuyucularıyla paylaşmıştır. Bununla beraber, İnci dergisi Avrupa tarzı modelleri okuyucularına sunarken, her yerin ve her kadının zevkinin ayrı olduğunu ve kendisine yakışanı giymesi gerektiğini özellikle vurgulamıştır.

Dergide sık sık Batılı toplumlarda moda algısı ve uygulamalarına dair bilgiler verilmiştir. Alman kadınlarının moda algısına dair ifadeler ilgi çekicidir. Alman toplumunda her kesimden kadının, moda göre giyindiği belirtilirken konuyla ilgili şu ifadeler yer verilmektedir; "Alman kadınların kıyafetlerine dikkat ettiğimi gördüm. Birçok kadının tersi yüzüne çevrilmiş kıyafetler giydiğini gördüm. Evlerinde elbise mevcutları kilitli

olan zenginler giyinmelerine bir dereceye kadar itina edebiliyorlar. Fakat orta halli ve fakirler pek kıyafet düşkünüdür.” (İnci, No. 5 [1 Haziran 1919], 14). Tarihin her döneminde, her toplumda kadın güzel görünmek istemiş ve s slenmekten geri kalmamıŐtır. Oyle ki savaş zamanı bile birçok kadın modaya ayak uydurmaya gayret etmiştir. Bunun  rnekleri İstanbul’da yaşayan bazı zengin Osmanlı kadınlarında da görülmüştür. Derginin aktardığı haberlerde Alman kadınlarının da benzer bir tutum içerisinde oldukları belirtilmiştir. Osmanlı toplumunda kadınların modaya dair tutumlarını iki kısıma ayırmak mümkündür. Birincisi, Batılı tarzda giyinmeye karşı, gelenekçi tarzda giyinip eski hallerini muhafaza etmek isteyen ve savaşın ağır şartlarından etkilenen Anadolu kadınıdır. İkincisi ise, İstanbul’da elit bir zümrede ve çevrede yaşayan, balolara giden ve Batı modasına göre giyinen Őehirli kadınlardır.

Derginin yazarlarına göre; kadının güzelliği her Őeyden önce gelmektedir. Derginin yazarları bugün de kullandığımız tabir olan “ irkin kadın yoktur, bakımsız kadın vardır” yaklaŐımını, “ irkin kadın yoktur, yanlıŐ giyinen kadın vardır” çerçevesinde ele almış olup her kadının kendine has bir güzelliği olduğu kanısındadır. Kadının ilk olarak kendi bedenini tanınması ve ona uygun elbiseleri giyinmesi gerektiği vurgulanmıştır. Dergi de yer alan birçok yazıda, modanın bu yönü eleŐtirilmiŐ olup, kadınlar modaya göre giyinmek yerine kendi bedenlerine uygun modayı seçmeleri konusunda uyarılmıŐlardır. “H lbuki moda büsbütün baŐkadır. O, birtakım kaprisler neticesi doğar, her vakit deđiŐir. Ekseriya  irkinleri güzel, güzelleri çirkin yapar.” Bu ifadeyle moda akımına kapılmanın ne gibi sonuçlar doğurabileceği belirtilmiştir. Kadının, her zaman farklı ve yeni olan modalara ilgi duyduğu, sorgulamadan modaya ayak uydurma telaŐının kadında var olan güzelliği de gölgelediği ifade edilmiştir. Kadınların kusurlarını gizlemeye ve güzelleŐmeye mecbur oldukları söylenmiŐtir. Bu anlayıŐ, Aleksandr Duma’nın “Zengin olabilirsen ol, akıllı olmak istersen olursun, fakat mutlaka güzel olmaya çalıŐmalısın.” sözüyle desteklenmeye çalışılmıştır. Kadınlarda güzelliğin az çok p r zlenmiŐ olduğu, bundan dolayı kusursuz güzel olmadığı, pek çok kadında da kusurlarını gidermek endiŐesi olduğu söylenmiŐtir. “Mesela Cleopatra, güzelliği göz kamaŐtırıcı olduğu halde burnundaki kusuru düzeltebilecek bir sanatk ra rastlasaydı hiç Şüphesiz bütün servet ve zamanını, bütün ta  ve tahtını ona bađıŐlar, feda ederdi.” (İnci, No. 6 [1 Temmuz 1919], 12) sözleriyle de kadınların kusurlarını gidermek endiŐesine tarihten bir örnek verilmeye çalışılmıştır. Modanın taklidinden uzak durulması ve her kadının kendisine yakışanı giymesi gerektiğini her seferde vurgulayan dergi, bunu tarihten örneklerle okuyuculara anlatmıŐtır: “Buna en güzel örnek  in İmparatoriçesi Tasđı’nın garip bir teŐebbüsüdür. Kendisi çok güzel olmakla beraber ayakları sakat olduğu için her kadının ayaklarını kendisinininkine benzetmek istemiş ve halkı kandırarak bütün kızların küçük yaştan itibaren ayaklarını içine hapis etmesine sebep olmuştur. Böyle çılgınca ortaya atılmış birtakım modalara uyacağım diye kim bilir ne kadar güzeller, kendilerini  irkinleŐtiriyorlar! Bu surette israf edilen servetlerle beraber, harap olan g zelliğlere de acınmamak kalmıştır.” (İnci, No. 6 [1 Temmuz 1919], 12).

Bu fikirler etrafında kadınlara, günlük hayattaki giyimlerine dair öneriler verilirken gelin olacak kızlara da tavsiyeler verilmiştir. Gelin tuvaletleri sabah, öğle ve akşam giyilen tuvaletlere nazaran daha önemli bir yere sahiptir. Çünkü genç kızlar gelinlik için yıllarca hazırlık yapmışlardır. Günlük hayatta bir kadının şık olması için giyilen tuvaletlerden sabah tuvaletinde, ipekli kumaşın giyilmemesini, onun yerine gayet sade, yünden bir elbise giyilmesi gerektiğini, ayakkabıların temiz olmasına özen gösterilmesi ve saksonya eldivenlerinin kullanılması tavsiye edilmektedir. Öğle tuvaletinde ise, gidilecek yere göre, çok veya az süslü bir elbise giyilmesi ve araba ile gidilmeyecek olan yerler için sade bir elbise tercih edilmesi uygun görülürken, böyle bir elbiseye beyaz veya açık bir renk eldiven ile ince deriden bir ayakkabının seçilmesi tercih edilir. Eğer kişi isterse zarif bir saat kordonu ve ufak bir broş ile de elbiseyi hareketlendirebilir. Sabah ve öğlen tuvaletlerinde sadelikten yana olunurken, akşam tuvaletlerinde ihtişamlı kıyafetlerin giyilmesi yönünde öneriler verilmiştir. Bu doğrultuda, akşam tuvaletlerinde uzun atkılı, gayet hazin bir tayyör giyilmesi ve saçların arasında güzel bir elmasın bulunmasıyla birlikte, giyilen elbisenin yakasının da açık olması öngörülmüştür. Akşam tuvaletlerinde, diğer tuvaletlerde de olduğu gibi Parisli kadınlar örnek alınmıştır. Parisli kadınların, bütün mücevheratlarını akşam tuvaletlerinde kullanmakta oldukları gibi, Osmanlı kadınlarının da aynı şekilde giyinmesi tavsiye edilmektedir. Akşam tuvaletini tamamlayacak olan ayakkabı seçiminde ise yüksek ökçeli açık bir iskarpin uygun görülmüştür. Günlük hayatta giyilen tuvaletlerin bile bu denli özenle ve titiz bir şekilde seçilmesi gelinliğin ne derece önemli olduğunu da açıkça göstermektedir (İnci, No. 6 [1 Temmuz 1919], 7-8).

Gelin olacak kızların gelinlik için kullanacağı kumaştan duvağına ve ayakkabısına kadar her şeye dikkat etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Eskiden beri gelin elbiselerinde kullanılan saten, şarmoz ve krepin gibi kumaşların artık demode olduğu onun yerine ince ve yumuşak satenden dikilen bir elbisenin rağbet gördüğü ve gelinlere daha çok yakışacağı ifade edilmiştir. Bir gelin ne kadar uzun ve ne kadar ince gözükmüşse o derece güzel ve zarafetli olur düşüncesi hâkimdir. Bu doğrultuda gelinliğin atkılığının iki metre elli santim veya üç metre uzunluğunda olması önerilirken, açık giysi seçiminde ne çok fazla açık, ne de fazla kapalı tarzda olmaması tavsiye edilmiştir. Gelin elbiselerinde fazla süs kullanılmaması, bunun için kırma, dantel gibi abartılardan kaçınılması gerektiği belirtilmiştir. Lâkin *“İyi dantel bulunduğu takdirde, bu saten için en güzel bir süs addedebilir. Gelin duvağının ince bir tülden veyahut gayet zarif dantelden mamul olması lazımdır. Duvak bazı yerlerde gelinin çehresini ve elbisesini örtecek surette ve bazı mahallerde iğnelerle saçlara ilişdirmek ve arkaya atılmak suretiyle de kullanılabilir ki buna İspanyol tarzı tevşim olunmuştur.”* [İnci, No. 6 [1 Temmuz 1919], 7-8). Görüldüğü gibi, kullanılan dantellerin kalitesine bağlı olarak kullanılabilirliği de değişmektedir. Bunun dışında çamaşır, korse, iç atkılı, ayakkabı, çorap gibi şeylerinde beyaz ve gayet güzel olmasına dikkat edilmesi hususunda öneriler de bulunulmuştur. Derginin ele aldığı meselelerden birisi de kadınların baston kullanımı üzerinedir. Mütareke döneminde bazı semtlerde kadınlar baston kullanıyorlardı. Ancak kadınların baston kullanmaları erkekleri

taklit olarak görülmüş ve kadın zarafetine gölge düşürdüğü düşünülerek eleştirilmiştir. “Şişli, Kadıköy gibi semtlerimizde baston kullanmak bir moda şeklini alıyorsa da, erkekleri taklit mâhiyyetini haiz olması hanımlarımızın zarafetine nakise vermekten hali kalmıyor. Sık sık rast gelmeğe başladığımız topuksuz iskarpinleri moda sırasına koymak istemiyoruz.” (Yeni İnci, No. 1 [Haziran 1922], 28).

Derginin üzerinde durduğu bir başka konu da saç modelleridir. Saç modelleri hakkında bilgi vermek fikri, okuyucuların istekleri doğrultusunda oluşmuştur. “*Karyelerimizden yirmiyi mütecevaz aldığımız mektuplarda İnci'nin kostüm modellerinden bahsettiği kadar, kadınlığın en kıymetdâr hazine-i mahâsini olan saçlardan bahsedilmediğinden şikâyet edilmekte ve bize bu hususta pek haklı olarak serzenişde bulunmaktadır.*”. Görüldüğü üzere dergi, okuyucularından gelen istekler doğrultusunda bu eksikliğini gidermeye çalışmıştır. İlk ele aldığı saç modeli ise “*Alabros*” tarzı saç stili olmuştur. Alabros modeli, uzun saçlı kadınların saçlarını kesmeden arkadaki saçı tepeye doğru toplayarak, öndeki saçın toplanan arkadaki saçların üzerine atılması şeklindedir. Dergi, Alabros tarzı saç modelinin nasıl yapılacağına dair okuyucularını hem resimle hem de anlatımla bilgilendirmiştir (İnci, No. 3 [1 Nisan 1919], 11). Bunun dışında “*Bob*” tarzı saç modelinin Avrupa’da moda olmasıyla birlikte bu model de dergi sayfalarında yer almıştır. Mütareke döneminde ortaya çıkan bu saç modeli, Türk kadınlarının görünüş olarak daha erkeksi bir görüntüye bürünmelerine neden olmuştur. Bu saç biçimi sadece dönemin İstanbullu kadınlarına özgü değildir ve daha çok Avrupa’daki saç modalarının İstanbul’da yaşayan elit kadınlar tarafından bir taklidi niteliğini taşımaktadır. “*Bob*” tarzı saç kesimi ve erkeksi görünüş 1920’lerin başında dünya çapında kabul görmeye başlayan bir moda akımıdır. Bunun dışında Rus başı olarak geçen model ise Rusların İstanbul’a gelmeleri ile ortaya çıkmıştır. Bu tarz saç kesiminin yaygınlaşması aynı zamanda yüzyılın başında ve özellikle de Birinci Dünya Savaşı yıllarından sonra toplu tüketim çağının başlamasına da denk gelmiş ve bu moda geniş kitleleri etkisi altına almıştır (Metinsoy, 2014, 104-105). Bob tarzı saç modeli, kadınlar arasında çok rağbet görürken, bu kesime tepki gösteren erkekler de vardır. Çünkü kadınların uzun saçlarının kılmasından hoşnut değillerdir. Kadınların saçlarının kılmasıyla, kadınlarda “*erkeksi*” dedikleri bir görünüm meydana geldiğini düşünmüşlerdir. Kadınların mütareke öncesi ve mütareke sonrası giyimlerinde ve tarzlarında farklılıklar meydana gelmiştir. Bu farklılıkların ortaya çıkmasında yaşanan savaş ve Batılı kadınların Osmanlı topraklarında yaşamaya başlamasıyla farklı kültürlerle tanışmanın etkileri olduğu aşikârdır.

Moda ve Zihniyet

İnci dergisi prensip olarak, Batı modalarını okuyucuları ile paylaşmanın yanı sıra bir Milli Moda oluşturma konusunu da gaye edinmiştir. Okuyucularına düpedüz taklitten kaçınılması hususuna dikkat etmeleri gerektiği fikrini aşılama özen göstermiştir. Milli modanın oluşturulması için ilk adımın çarşıftan sıyrılmak olduğu kanısına varmışlardır. Bunu derginin ilk sayısında “*Milli Moda*” yazısı altında ifade etmişlerdir. Abdülhamit döneminde modanın simgesi olan çarşaf, Meşrutiyet yıllarında artık de-

mode olmuştur. Çarşafa karşı çıkışın sebebi ise, çarşafın Türklere has bir giysi olmasıdır. Çarşafın Rumlardan ve İranlılardan geldiği belirtilerek bunun milli bir kıyafet olmadığı ifade edilmiştir (İnci, No. 1 [1 Şubat 1919], 4-5). Ayrıca kullanım açısından da kadının çarşıdaki işlerini yapmak, vapura, tramvaya binmek ve büyük şehirlerin kalabalık sokaklarında dolaşmak için de uygun olmadığı iddia edilmiştir. Toplumdaki koşullara ayak uydurulması bakımından olduğu kadar, yağmura ve rüzgâra karşı da kullanılmasının zor olduğu ifade edilmiştir. Çarşafın kadının vücudunu tamamen kapatmasından ziyade daha da ortaya çıkarttığı vurgulanmıştır. Türklerin moda ilham verecek zenginliklerinin olduğunun altı çizilmiştir. “*Pek eski medeniyetlerin tecellîgâhı olan Şark, bilhassa Türk harsı bize nispeten orijinal bir moda ilham edecek zenginliklerle doludur. Bu zenginlikleri keşfeder, onlardan istifade yollarını bulursak, Garp modasını maymun gibi fikirsiz, taklit etmekten kurtuluruz.*” (İnci, No. 1 [1 Şubat 1919], 4-5). Türklerin geçmişine bakıldığında çarşafa rastlanılmadığı bunun sonradan adet haline getirildiği düşüncesi hâkimdir. Lakin Türklerin zengin bir giysi kültürü olduğu ve kendimize has milli modanın oluşturulabileceği vurgulanmıştır.

“*Bizim de birçok ve pek nadide el işlerimiz var ki ihya ve islah edilseler ajurların, dantelaların, sutaşların yerini muvaffakiyetle tutulabilirler. Sonra melbusât dekoru için hazineler sakladığına şüphe olmayan tarihimiz yeniçeri, sipahi, deroîş, zeybek, Türkmen ve köylü kıyafetlerimiz var. Asrî Türk kadını kıyafetini, diğer zeki deliller elinde, bunların hepsinden istifade yolunu keşfeder.*” (İnci, No. 1 [1 Şubat 1919], 4-5).

Dergideki yazarlar arasında çarşaf konusunda iki farklı görüş hâkimdir. Çarşafın tamamen kaldırılmasını isteyen yazarlar olduğu kadar, buna karşı çıkan ve kullanılabilir hale getirilip giyilmesini savunanlar da olmuştur. Çarşafı savunan yazarlar, kadınların zarafetinin çarşaf giymekten ileri geldiği düşüncesindedirler.

“*Karyelerimiz de bilmelidirler ki Türk kadınının zarafeti çarşaf giymekteki maharetinden ileri gelir. Bazı yenilik yapmak iddiasına kapılan düşüncesizlerin dediği gibi çarşafı bırakıp manto veya kapı kabul edecek olursak Türk kadını bu müstesna zarafetini ilelebet kaybetmiş olacaktır.*” (Yeni İnci, No. 2 [Temmuz 1922], 17).

Dış görünüşte dergi, toplumda oluşan ayrışmanın bir yansıması gibi gözüktüğü de derginin amacı Batı modasından geri kalınmadan takip edilmesidir. Bunun yanı sıra körü körüne taklitçiliğe de karşı çıkmaktadır. Derginin birçok sayısında her kadının kendisine yakışanı giymesi gerektiği defalarca ifade edilmiştir. Modanın yanı sıra dergide, kadının toplumsal hayattaki yerine dair yeni bir misyon oluşturulmaya çalışılmıştır. Kadın ve erkeğin bedenleri farklı olduğu gibi ruhen de farklı olduğu belirtilmiştir. Bu farklılıklar vurgulanarak kadınların sadece doğurganlığı ve ev hanımlığının ön plana çıkarılmasından ziyade diğer yönleriyle de kadın yüceltilmiştir. Kadını anlamak, kâinatı anlamakla eş tutulmuştur. Toplumsal hayatta kadın yalnızca ailevi vazifesiyle tanındığı için onun sahip olduğu inceliklerin anlaşılacağı kanısına varılmıştır. Öyle ki, daha da ileri gidilerek erkeklerin dünyaya kadınlar için geldiği ve onlar için çalışıp, onlar uğruna şair olduğu iddia edilmiştir.

“Çünkü zümre-i nebatiye de bir çiçek ne ise cemiyeti beşeriyede de kadın öyledir. Kadın etrafına füsün saçar, mevcudatı teşir eder. Hassas kalplere (AŞK) denilen mürebbiyi ilga eder. Erkeklerin inceleşmesine, birçok sanatların ibdâğına ve medeniyetin terakkiyesine hizmet eder. Kadınsız bir cemiyeti tasvir idiniz, acaba orada medeniyetten eser bulabilir misiniz?” (İnci, No. 5 [1 Haziran 1919], 14).

Dergide kadınlar için yeni bir kimlik oluşturulmaya çalışılmasının yanı sıra geleneksel kadın güdümünden de vazgeçilmemiştir. Abla mektuplarında kadının birinci vazifesi olarak eşine iyi ev hanımı olma ve çocuk eğitime yönü vurgulanmış ve bunun için tavsiyeler verilmiştir. Bunun yanı sıra kadının sırf erkekler tarafından sevilme için şık giyinmesinden ziyade kendi için güzel ve hoş olmaya özen göstermesi tavsiye edilmiştir. Görüldüğü üzere, dergide eskiden tamamen kopma durumu olmamakla birlikte yeni düşünce tarzı ile birleştirip kadını geleneksel kadın tiplerinden çıkarmak ve sosyal hayatta daha bilinçli ve kendinden emin bir kadın modeli oluşturulmaya çalışılmıştır. İnci, kadınların ruhlarına hitap eden yazıları ve resimleri, dönemin en son modalarını okuyucuları ile paylaşan geniş yelkenli bir dergidir. Ayrıca dergi, modanın yanı sıra kadınların ruhuna hitap edecek edebi şölene sahiptir. Gerek fikirleri ile gerek resimleri ile diğer kadın dergilerinden oldukça farklıdır.

Sonuç

İnci dergisi, dönemin dergilerinden farklı olarak kadının toplumsal hayattaki konumunu şekillendirmeye ve toplumda kadını ön plana çıkarmaya çalışan bir dergidir. İnci, kadının sadece ev işleri yapmak, çocuk büyütmek gibi aile vazifeleri ile sınırlandırılmasına karşı çıkmıştır. Kadının toplumsal hayattaki çemberini kadın hareketleri, dönemin modaları ve salon hayatındaki rolleri ile genişletmiştir. Dergide, farklı görüşlere de yer verilmiştir. Tek yönlü ve sabit fikirli bir tutum sergilenmemiştir. Bu bakımdan İnci dergisinin ne körü körüne gelenekçi ne de körü körüne batıcı bir düşünceye hâkim olduğunu söylemek mümkün değildir. Derginin ortak amacı kadınlara rehberlik etmek, ruhlarına hitap etmek ve yeni bir kadın imajı oluşturmaktır. Kadınların güzelleşmek uğruna kendilerine uygun olmayan moda olmuş kıyafetlerden ziyade kendilerine yakışanı giymesi gerektiği her fırsatta vurgulanmıştır.

Dergide sanattan edebiyata, şiiirden tarihe, modadan siyasete kadar çok çeşitli alanlarda yazılar yer almıştır. Dolayısıyla yazar kadrosu da birbirinden farklı disiplinlerde uzman ve geniş bir yapıdadır. Dergide sık sık Avrupalı kadınların son yarım yüzyılda geçirdikleri değişim ve toplumda üstlendikleri yeni roller ön plana çıkarılmaya, böylelikle Batılı kadının yükselen imajının Osmanlı kadını için bir ilham kaynağı olması sağlanmaya çalışılmaktadır. Türk kadınının da iyi bir eğitim almasının, sosyal hayatta ve iş yaşantısında daha fazla ön plana çıkmasının kadının gelişimine sağlayacağı katkı kadar toplumsal ilerleme noktasında da büyük yarar getireceği vurgulanmıştır. Osmanlı kadınından beklenen iyi bir eş ve iyi bir anne olmasının yanı sıra ekonomiye de katkıda bulunmasıdır.

I.Dünya Savaşı sonrası 1919-1923 yıllarında yayımlanan *İnci/Yeni İnci* dergisi, Cumhuriyet öncesi *Milli Moda*nın zeminini hazırlayan dergilerden biridir. Ancak dergi her ne kadar *Milli Moda* misyonunu oluşturmaya çalışsa da, Batı'da ortaya çıkan moda akımlarını, yeni modelleri okuyucuları ile paylaşmaktan da geri durmamıştır. Ayrıca dergi, hemen her sayısında yayımladığı sanat, edebiyat, tarih gibi alanlardaki yazılarla da Osmanlı kadınlarını bilgilendirmeye ve toplumda kadının konumunu güçlendirmeye çalışmıştır. *İnci* dergisi, yayımlandığı dönemde kadının toplumsal hayattaki konumuna dair farklı bir yaklaşım getirmeye çalışmıştır. Dönemin diğer kadın dergileri gibi kadın-erkek eşitliği, kadının kendi varlığını gerçekleştirme gibi meselelere girmemiştir. Kadınlık durumuna bir sorun olarak bakmak yerine, kadınları eğlendirecek, onları cezbedecek konulara yer vererek bugünkü magazin dergiciliğinin ilk adımlarını atmıştır. *İnci* Dergisi, gerek ele aldığı konular ve yazar kadrosunun çeşitliliği, gerek yayım politikası, gerekse baskı kalitesinin yüksek olması ve yazıların resimlerle desteklenmesi gibi farklı yaklaşımları hayata geçirmiş olması yönleriyle dönemin diğer kadın dergilerinden farklı bir yapıya sahiptir.

Kaynakça

- 1919, "İnci'yi Niçin Çıkıyoruz?" (Yazarı belli değil), *İnci* (S. 1, Şubat, s. 2).
- 1919, "Kadınlık Şuunu: Milli Kongrede Kadınlar, Asrî Kadın Cemiyeti, Garp'te Kadın" (Yazarı belli değil), *İnci* (S. 1, Şubat, s. 2).
- 1919, "Kadınlık Şuunu: Tesettür Meselesi, Memurelerimiz" (Yazarı belli değil), (S. 2, Mart, s. 2-3).
- 1336/1920, (Başlıksız-yazarı belli değil), *İnci* (S. 17, Haziran, s. 10).
- 1922, "Yeni Moda Cereyanları Etrafında" (Yazarı belli değil), **Yeni İnci**, (S. 1, Haziran, s. 28).
- AHMET Hikmet, 1338/1922, "Yeni Moda Cereyanları Etrafında", **Yeni İnci**, (S. 2, Temmuz, s. 17).
- AHMET Refik, 1919, "Tarih'te Kadın Simaları: Gülnuş Sultan", *İnci* (S. 4, Mayıs, s. 4-5).
- _____, 1335/1919, "Haseki Safiye Sultan", " , *İnci* (S. 5, Haziran, s. 4-5).
- _____, Tarihsiz, "Valide Safiye Sultan", *İnci* (S. 7, s. 4).
- _____, 1919, "Tarihte Kadın Simaları: Meleki Kalfa", *İnci* (S. 8, Eylül, s. 7-8).
- _____, 1335/1919, "Tarihte Kadın Simaları: Kaya İsmihan Sultan", *İnci* (S. 10, Teşrin-i Sani/Kasım, s. 9-10).
- _____, 1335/1919, "Tarihte Kadın Simaları: Marie Antoinette'in Ölümü", *İnci* (S. 12, Kanun-ı Sani/Ocak, s. 11-13).
- _____, 1336/1920, "Tarihte Kadın Simaları: Marie Louise", *İnci* (S. 15, Nisan, s. 4-6).
- AKAGÜNDÜZ, Ü. (2012). "1918-1928 Yılları Arasında Yayımlanan Kısa Ömürlü Osmanlıca Kadın Dergileri Hakkında Bir Değerlendirme", **Kebikeç**, S. 34, ss. 323-346.

- AKŞİN, S. (2011). **Jön Türkler ve İttihat ve Terakki**, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- AYDIN, H. (2009). "Kadın (1908-1909): Selanik'te Yayınlanan İlk Kadın Dergisi Üzerine Bir İnceleme", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2009, S. 22, ss. 147-156.
- AYSAL, N. (2006). "Örgütlenmeden Eyleme Geçiş: 31 Mart Olayı", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Mayıs-Kasım 2006, S. 37-38, ss. 15-53.
- AYŞE Hikmet, "Abla Mektupları: Yaşamak Zevki", İnci (S. 7, Tarihsiz, s. 7).
- _____, 1919, "Abla Mektupları: Neşe ve Sa'y", İnci (S. 8, Eylül, s. 9).
- _____, 1335/1919, "Abla Mektupları 3: Hayatın Manası", İnci (S. 10, Teşrin-i Sani/Kasım, s. 12).
- _____, 1335/1919, "Abla Mektupları", İnci (S. 12, Kanun-ı Sani/Ocak, s. 13-14).
- C.K.S. 1919, "Kadın Tuvaletleri, Gelin Hazırlıkları", **İnci**, (S. 6, Temmuz, s. 7-8).
- ÇAKIR, S. (2013). **Osmanlı Kadın Hareketi**, Metis Yayınları, İstanbul.
- FAZIL Ahmet, 1919, "Harp Yemekleri", İnci (S. 2, Mart, s. 11).
- <http://www.europeanafashion.eu/portal/blogdetail.html?post=7467>
- İBNÜRREFİK Ahmet Nuri, 1919, «Avrupa'da Kadınların Hukuku», İnci (S. 3, 1 Nisan, s. 8).
- KEMAL, Yahya, (1338/1922), "Yeni Kadınlığa Dair Musahabe", **Yeni İnci** (S. 2, Temmuz, s. 3-4).
- KİREÇÇİ, T. B. (2005). **Sedat Simavi ve Türk Basın Tarihine Katkıları**, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, 2005.
- MARCY, Jacques, "Jacques de Marcy'den Madame de Marcy'ye", İnci (S. 20, Tarihsiz, s. 14).
- MEHMET Arif, 1919, "Sulh Kongresinde Kadınlar", İnci (S. 4, Mayıs, s. 7).
- _____, 1919, "Kadının Vazifesi Artıyor, Mesuliyeti Ziyadeleşiyor", İnci (S. 4, Mayıs, s. 7).
- METİNSOY, E. M. (2014). **Mütareke Dönemi İstanbul'unda Moda ve Kadın 1918-1923**, Libra Kitap, İstanbul.
- ÖMER Abdurrahman, 1335/1919, "Esrar-ı Hüsn 1: Kadın ve Tuvalet", İnci (S. 5, Haziran, s. 14).
- _____, 1335/1919, "Esrar-ı Hüsn 2: Süs ve Moda", İnci (S. 6, Temmuz, s. 12).
- _____, "Esrar-ı Hüsn 3: Tecemmül ve Sanat-ı Tecemmül", İnci (S. 7, Tarihsiz, s. 5).
- _____, 1335/1919, "Esrar-ı Hüsn: Güzellik Nasıl Temin ve Muhafaza Edilir?", İnci (S. 9, Teşrin-i Evvel/Ekim, s. 10-11).
- _____, 1919, "Bugün ki Alman Kadınları", İnci (S. 5, Haziran, s. 14).
- ÖZER, İ. (2014). **Osmanlı'dan Cumhuriyete Yaşam ve Moda**, Truva Yayınları, İstanbul.
- POE, Edgar Allan, 1337/1921, "Karakedi", İnci (S. 26, Mart, s. 9-10).

◆ Emrah Çetin / Cansu Tüzer

SAMİME, 1919, “Çocuk Büyütmek Sanatı”, İnci (S. 1, Şubat, s. 6).

SİMAVİ, Sedat, 1335/1919, “Muhasebe: Asri Kadınlık 3”, İnci (S. 7, Haziran, s. 12).

TOPRAK, Z. (2015). **Türkiye’de Kadın Özgürlüğü Ve Feminizm (1908-1935)**, Tarih Vakfı Türk Yayınları, İstanbul.

TOSKA, Z.-ÇAKIR, S. vd. (1992). İstanbul Kütüphanelerindeki Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyografyası (1869-1927), Metis Yayınları, İstanbul.

UNAT, F.R. (2014). İkinci Meşrutiyet’in İlanı ve Otuzbir Mart Hâdisesi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

YUSUF Ziya, 1919, “Saç Modelleri”, İnci, (S. 3, Nisan, s. 11).

EK-1: İnci Dergisi'nin İlk Sayısı (İnci, No. 1, 1 Şubat 1919)

◆ Emrah Çetin / Cansu Tüzer

EK-2: Derginin *Yeni İnci* Adıyla Yayımlanmaya Başladığı İlk Sayısı (*Yeni İnci*, No. 1, Haziran 1338/1922).

